

C

2064

WENKEN

OVER

DE HONDSDOLHEID,

IN HERINNERING GEBRAGT EN VERMEERDERD,
MET TOEVOEGING DER WET VAN 5 JUNIJ,
1875, (*Staatsblad* N°. 110.)

DOOR

G. J. HENGEVELD

Leeraar aan de Rijksvroedartsenijschool.

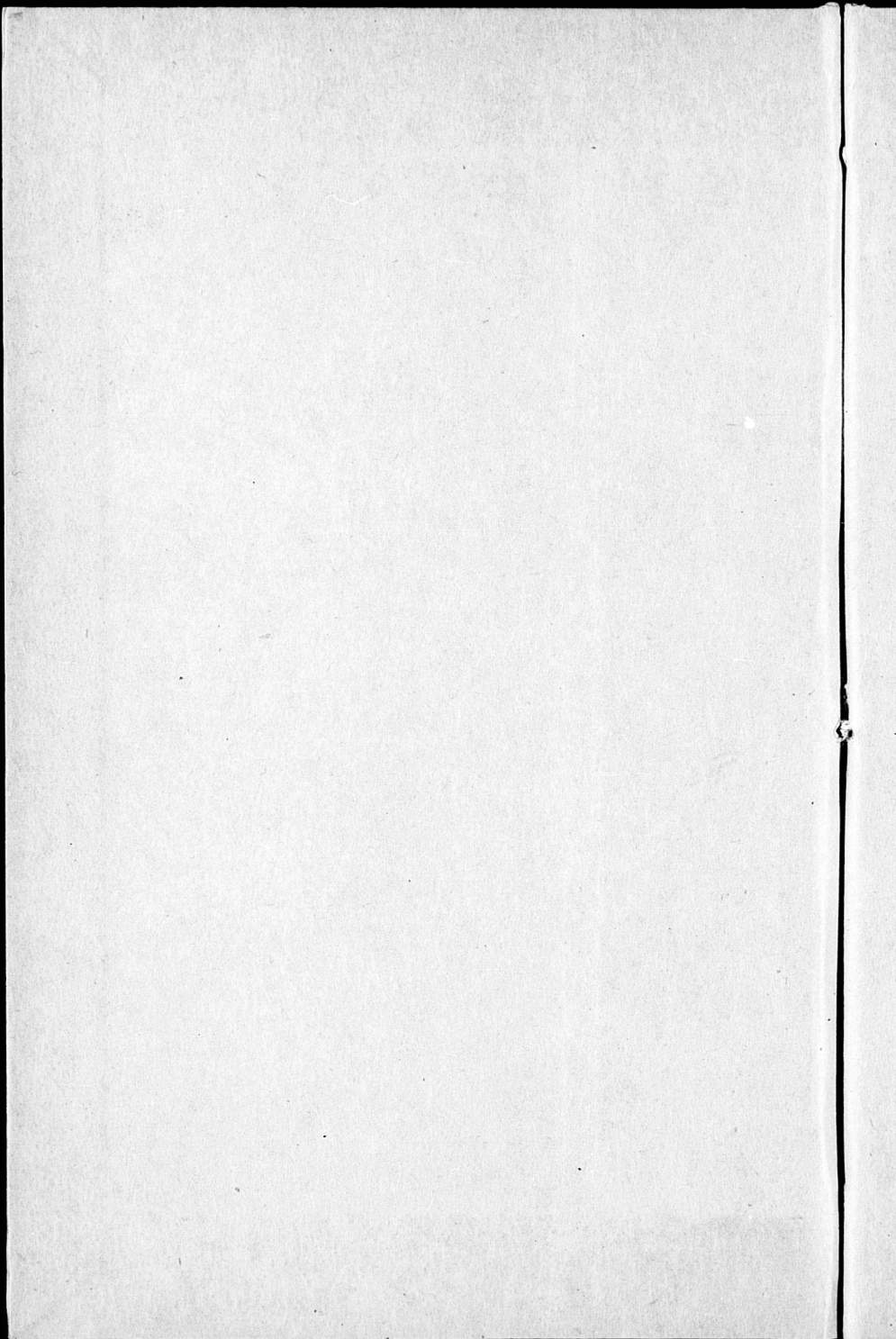

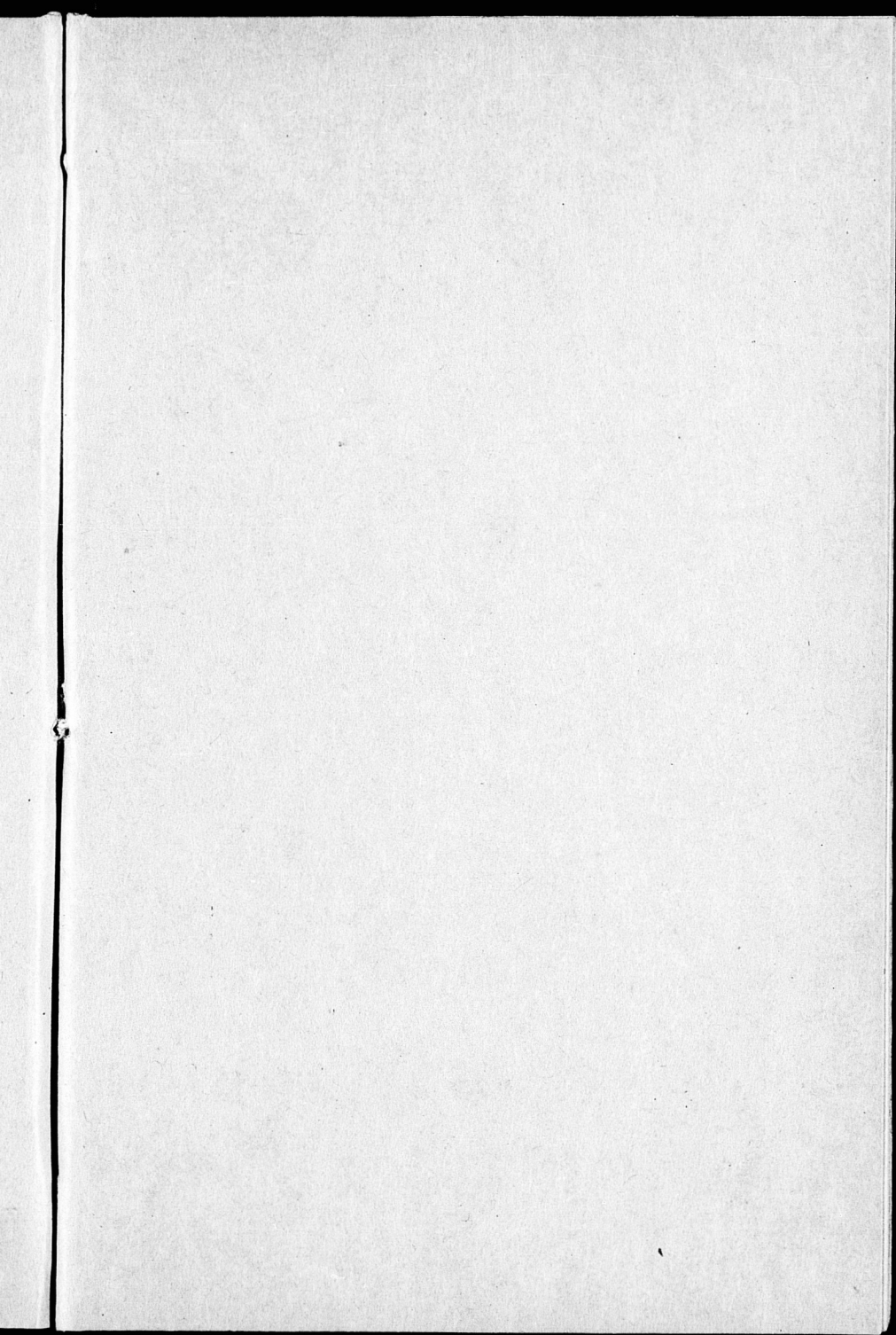
'S GRAVENHAGE,

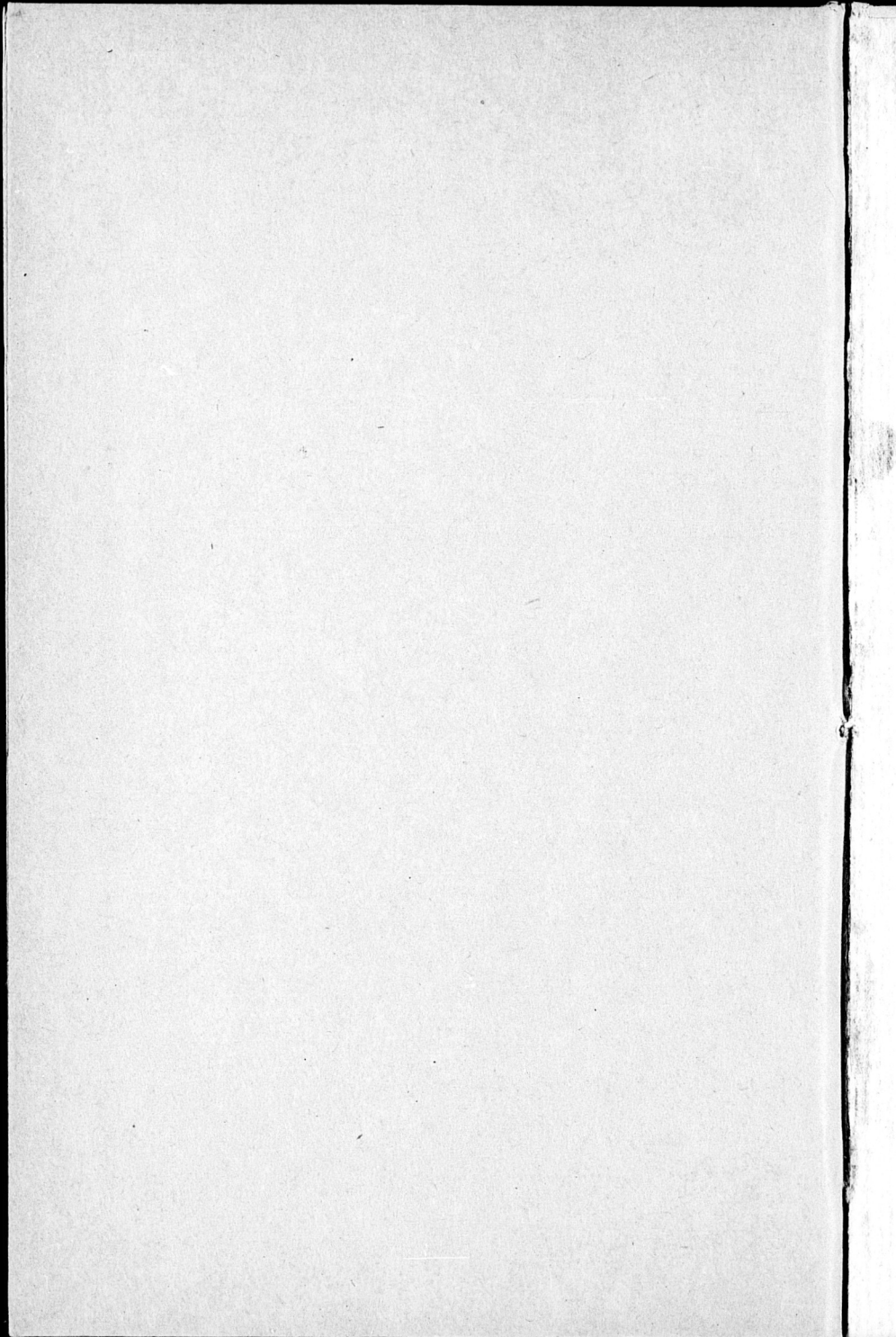
J. BRUNT, DZ.

(Firma J. K. DE LIEFDE.)

64

3279

No. 2064

WENKEN

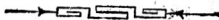
OVER

DE HONDSOLHEID,

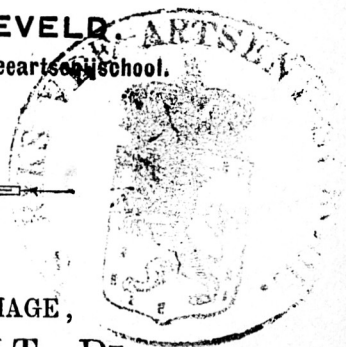
IN HERINNERING GEBRAGT EN VERMEERDERD,
MET TOEVOEGING DER WET VAN 5 JUNIJ,
1875, (*Staatsblad* N°. 110.)

DOOR

G. J. HENGEVELD,
Leeraar aan de Rijksveeartsch^hschool.

'S GRAVENHAGE,
J. BRUNT, DZ.
(Firma J. K. DE LIEFDE.)

PTSE

WIKIPEDIA

THE HISTORY OF THE

... ..

...

...

EENIGE WENKEN OVER DE HONSDOLHEID.

Onder dit opschrift heeft de steller er van in de *Leidsche Couranten* van 17 en 20 December 1852 het onderstaande stuk geplaatst. Er is sedert 23 jaren weinig in de inzichten opvattingen en waarnemingen omtrent de honsdolheid bij honden veranderd. Wat toen waar was is nog waar. Wat toen aangewezen was is nog aangewezen, Onbekendheid met den aanvang dezer vreesselijke ziekte, vooral met hare voorbereidende en voorzeggende verschijnselen, waardoor vele honden voor dol gehouden worden, die het niet zijn; doch evenzeer vele honden reeds de beginselen der ziekte openbaren zonder opgemerkt te worden. Onbekendheid dus met de natuur van iederen hond, die men bij verre de meeste liefhebbers en liefhebsters van honden dagelijks kan opmerken, bestaat thans nog, even als voor een vierde van een eeuw. Dat iedereen die honden of hondjes houdt, voor eigen veiligheid en voor die van anderen, bekend moest zijn met de gemoedsaandoeningen, gedragingen, gewoonten, in één woord, met het geheele karakter en humeur van hunne

lievelingen, is thans evenzeer een ijdele wensch als toen; en daarom is het denkbeeld van den uitgever, om de aandacht te vestigen, door eenige beschrijving, op de beginnende verschijnselen van hondsdoelheid, een prijzenswaardig streven om de bekendheid daarmede meer algemeen te maken. Meer is er ook niet noodig, omdat men, ook volgens den geest der tegenwoordige wet, wel zal inzien, dat men bij ieder verdacht verschijnsel de hulp dient in te roepen van eenen gestudeerden of rijks-veearts en daarmede niet lang wachtte.

Om derhalve te voldoen aan het verzoek van den uitgever is het voldoende het onderstaande nog eens in herinnering te brengen, waaraan de noodzakelijke verandering en verbetering is aangebracht.

Achter de opgave der verschijnselen en verdere belangrijke bijzonderheden, is de tegenwoordig bestaande wet op de hondsdoelheid gevoegd, die op 1 September a. s. in werking komt, en die zoowel voorbehoedende als uitdelgende maatregelen bevat.

Er zijn in mijne praktijk dikwerf gevallen voorgekomen van doelheid bij verschillende dieren, en wel bepaaldelijk bij paarden, rundvee, zeer vele honden en zelfs eens bij een varken. Tweemalen ben ik zelf besmet geweest door het hondsdoelgift, en bij deze weinig benijdenswaardige ondervinding is het mij tevens gebleken, hoe weinig het publiek van deze ziekte weet, (1) en daarom is het zeker van het hoogste

(1) Zoo als gezegd is, is het origineele stukje in 1852 geschreven, doch dat het tegenwoordig nog hetzelfde is, blijkt uit het volgende: In een der nommers van «*het Vaderland*» van Augustus II. staat

belang de hondsdolheid tot meer algemeene bekendheid te brengen.

Er is groote behoefte aan de kennis der kenteekenen in den aanvang dezer ziekte, waardoor men in staat is de noodlottige gevolgen op te merken, te voorkomen en in tijds gepaste geneesmiddelen en politiematregelen aan te wenden.

Daar eene geheele beschrijving der hondsdolheid dus niet het plan is, zoo zullen slechts die zaken worden opgegeven welke een algemeen practisch nut hebben, en voor hen die er meer van willen weten, kunnen de vele werken en tijdschriften dienen die daarover handelen, zooals van: HERING, HERTWIG, DELABÈRE-BLAINE, LEVIN, vertaald door JENNES, RITTER, vertaald door F. C. HEKMEIJER, LUYTEN, enz. (2)

De *verschijnselen* of kenteekenen van de hondsdolheid zijn de volgende:

In het begin der ziekte bemerkt men eenige verandering in de gewoonte en de gedragingen van den hond. Hij is opgewekt en vrolijk met een te helderen oogopslag; hij wordt spoedig toornig en blaft schielijk aan, of hij is weder neergedrukt, gevoelloos, onopmerkzaam en heeft een loensch en wantrouwend uitzigt.

Hij verschikt gaarne het stroo of de plaats waarop hij nederligt, springt of rijst soms onverwacht overeind, alsof

b. v. dat men een hond voor *niet* dol hield, omdat het gejaagde dier in het water sprong. Zooals uit het vervolg dezer wenken zal blijken, is watervrees geen verschijnsel van hondsdolheid. De dieren zijn dorstig en drinken gaarne maar kunnen niet slikken, zoodat hunne pogingen om water door te krijgen vruchteloos zijn.

(2) Hierbij voor den tegenwoordigen tijd vooral te voegen; Dr. G. C. HAUBNER, *Handbuch der Veterinär Polizei*, Dresden, 1869,

hem iets bijzonders in de gedachten kwam en hij zijne opmerkzaamheid op iets moet vestigen; hij staart doelloos op een of ander punt, waar niets bijzonders te ontdekken is; loopt wat ongerust rond, drinkt, blaft somwijlen, gaat weder naar zijn nest, verschikt het, legt zich langzaam weder neder en verandert in eenige oogenblikken van uitzigt; zijne ongerustheid verdwijnt nu en zijn oopopslag wordt somber. Hij blaft vreemde personen en honden sterker aan en dikwijls, tegen zijne gewoonte, likt hij de laatsten zeer gaarne en voornamelijk de geslachtsdeelen, ook die van zichzelf likt hij dikwerf en is zeer opgewekt tot paring. Gewoonlijk zijn de lijdende honden van het mannelijk geslacht. Men lette vooral op het drinken en oplekken zijner eigene urine, dat sommigen voor een standvastig verschijnsel houden.

Het dier heeft dikwijls neiging tot braken, braakt somwijlen, doch meestal zijn het vruchteloze pogingen. Bij het langzamerhand toenemen der ziekte wordt de stem heesch en het geblaf schor, dat meer en meer in een soort van gebrul en heesch gehuil overgaat, door eene krampachtige zamentrekking der spieren van het strottenhoofd. Dit is een bestendig teeken. Bij het toenemen der schorheid nemen ook de reeds opgenoemde verschijnselen toe, vooral wordt zijne ongerustheid grooter.

De dorst, die reeds een weinig vermeerderd was, wordt heviger en hij gaat met gretigheid naar den drinkensbak en drinkt, doch slikt moeilijker dan gewoonlijk. Zijn goedstoestand verandert meer en meer; hij verbergt zich gaarne in afgelegen hoeken, en is hij vastgebonden of in een hok of rondlopende in het vertrek, dan tracht hij te ontsnappen en zich aan allen dwang te onttrekken.

Hij wordt spoediger toornig en ook de bijtzucht neemt toe. Hij bijt en knaagt aan alles, aan hout, turf, ijzer en liefst aan koude voorwerpen. Dit is evenwel geen doorgaand verschijnsel, daar honden die aan *stille* dolheid lijden, steeds de onderkaak laten afhangen en onvermogend zijn om te bijten. (1)

Hij heeft veeltijds overvloedig speeksel in den muil. Somwijlen en dikwijls reeds in den beginne krabt hij met hevigheid een of ander ligchaamsdeel, en wel meestentijds op de plaats waar hij door een dollen hond is gebeten.

Bij zelfontwikkeling der honds dolheid bij den hond, dus zonder door een anderen gebeten te zijn, ontbreekt dit verschijnsel; hoewel het ook niet altijd voor een standvastig kenmerk is te houden.

De hond wordt stuipachtig, gepaard met verlamming van het achterstel. Deze stuipen nemen van tijd tot tijd toe en het is vóór zoodanig toeval, dat hij benaauwd en woedend wordt, zich van zijne banden poogt los te rukken, de hokken en hekken die hem gevangen houden vernielt en aan splinters bijt, als een razende op voorwerpen aanvliegt en zijn' magteloozen toorn lucht geeft in een akelig gehuil. Als hij in zoodanigen toestand ontvlugt, dan zijn de gevolgen onberekenbaar.

Al wat onder zijn bereik komt, valt hij aan; als een krankzinnige rent hij voort, staat in eens stil, soms met opgeheven kop en staart als een oplettende hond die naar iets luistert; dan weder somber en gedachteloos met den

(1) Het dier bijt niet gemakkelijk, maar als men het tergt, bijt het wel, in de voorwerpen die daartoe gebruikt worden.

staart tusschen de beenen, loopt hij slenterend rond, kruipt in alle hoeken en gaten en verbergt zich gaarne in hondenhokken, welker bewoners hij aanvalt en verjaagt. Dan rent hij weder voort, ontziet geene hindernissen; noch water, noch kreupelhout, scherpe doornen of heesters beletten zijnen togt, tot dat hij vermoeid wordt, de verlamming toeneemt en hij zich hier of daar nederligt.

Door die schijnbare rust herstelt hij weder een weinig van den aanval. Zijne verstandelijke vermogens keeren terug, de aanval van razernij is voorbij en hij keert dikwijls weder naar zijn woonplaats terug.

Uitgenomen de algemeene verschijnselen van vermoeidheid; bemerkt men gejaagdheid, verlamming, belooopen en opgespoten oogen, somber uitzigt, de onderste oogleden afhagende, waardoor het schijnt alsof de oogbol naar de bovenste oogleden wordt opgetrokken; vervolgens legt hij zich rustig neder en uiterlijk is hij voor onkundigen niet gevaarlijk.

Hoewel in dit tijdperk de eetlust meestal geweken of sterk verminderd is, slobbert hij gaarne helder water en men zou zeggen dat hij veel dronk. Bij nauwkeurige waarneming ontdekt men echter, wel dat hij steeds schijnt te drinken, maar dat de waterbak bijna even gevuld blijft. De reden hiervan ligt in de krampachtige toesnoering der zwelgkeel en slokdarmspieren.

Hij kan niet slikken en dit veroorzaakt vervolgens, door den brandenden dorst waarmede hij gekweld wordt, hevige benaauwdheden en vernieuwde aanvallen van woede en razernij.

Het gezicht van water wordt voor hem eene niet te bevredigen pijnigende begeerte, die alle verschijnselen van woede te voorschijn roept en hevige aanvallen en stuipen

veroorzaakt. Alles wat op water gelijkt, wekt deze verschijnselen op en bij het toenemend onvermogen, van te kunnen zien en te onderscheiden, door aandrang van bloed naar den kop, verwekken alle blinkende voorwerpen, als: spiegels, een dikke waterstraal, glimmend of gloeiend metaal, enz. dezelfde gevolgen.

In zoodanigen deerniswaardigen toestand van het dier, is zijne ziekte voor niemand meer twijfelachtig, en daar het mijn tegenwoordig oogmerk slechts is, tot op dat tijdperk de hondsdelheid te leeren onderkennen, zal ik van de verdere opgave der verschijnselen zwijgen, alleenlijk voeg ik er nog bij, dat de hond steeds de stem van zijn meester volgt, uitgenomen bij stuipen en aanvallen van razernij.

Tot dit tijdstip is de ziekte reeds twee, drie, vier, ja zelfs vijf dagen vroeger begonnen, en heeft men overvloedig den tijd om zich bezorgd te maken, van het bestaan der ziekte zich te overtuigen en afdoende hulp in te roepen.

Nog kortelijk zal ik de meest karakteristieke verschijnselen der hondsdelheid herhalen:

Veranderde gemoedsgesteldheid.

Onrust.

Wegkruipen.

Wegloopen.

Gramschap en zwaarmoedigheid.

Te heldere of wantrouwende blikken.

Beloopen oogen.

Dorst.

Poging tot braken.

Stuipen.

Heesche stem.

Verlamming van den onderkaak en het achterstel.

Speekseluitvloeiing.

Bijtzucht.

Dit zijn de voornaamste kenteekenen, waarbij men voegen kan: snelle vermagering, en neemt men deze of slechts eenigen dezer waar, dan is de beet reeds gevaarlijk.

Bij de *stille dolheid* is de hond treurig en droefgeestig, en neemt men alle verschijnselen van eene geprikkelde en zenuwachtige gesteldheid, zooals bij de *razende dolheid*, minder waar.

Ook hangt bij de stille dolheid de onderkaak af en hij kan niet bijten (1), maar is toch door zijn speeksel, bij het aanvatten met verwonde handen, even gevaarlijk als de razende dolheid.

Als *oorzaken* van het ontstaan der hondsdolheid noemt men alle hevig werkende invloeden en hartstogten, als: terging, schrik, angst, toorn, ongeregelde diët, hitte en koude, dorst en bovenal belette paring der mannelijke honden.

Daargelaten of zij ook ten gevolge van eene of andere weersgesteldheid kan ontstaan, en van daar in het eene jaar meer voorkomt dan in het andere, blijkt het echter genoegzaam, dat zij in alle jaargetijden verschijnt, en men zich niet alleen bezorgd moet maken in den tijd der zoogenaamde hondsdagen. Men moet steeds op zijne hoede zijn.

De rekels zijn er meer aan blootgesteld dan de teven, omdat deze meer bevredigd kunnen worden als zij jagts of loops zijn.

Over de *geneeskundige behandeling* kan hier niet gesproken worden, maar is het raadzaam voor een ieder die

(1) Zie noot blz. 7.

honden heeft, bij de ontdekking van slechts enkele der opgenoemde beginnende verschijnselen, den hond dadelijk vast te leggen, af te zonderen en zich ten spoedigste tot een gestudeerden veearts te wenden. (1)

Wanneer iemand in aanraking is geweest met dolle honden of andere dolle dieren, dan moeten de plaatsen van aanraking of verwonding zorgvuldig worden onderzocht, uitgezogen en met azijn of phenylwater worden gereinigd en afgewasschen, waarmede men moet volhouden tot de komst van den geneesheer.

Minder is het aan te raden de aangeprezen behandeling met zeezoutzuur en andere hevige middelen zelf in het werk te stellen.

Is men evenwel niet in de gelegenheid spoedig een geneeskundigen te raadplegen, dan is het beste de wonden en plaatsen van aanraking, na voorafgaande naauwkeurige zuivering als boven vermeld, met gloeiend ijzer aan te raken. In mijne beide gevallen was een brandende sigaar in het eene, en een gloeiende pook door den chirurgijn aangewend in het andere geval, de onmiddellijke toevlugt, en met goed succes.

Wat evenwel bij het bekomen van een beet van het grootste nut is, bestaat in het acht geven op eigen geoede saandoeningen.

Men beangstige zich niet, neme als gewoonlijk zijne bezigheden waar zonder vrees en met gerustheid, en volge de voorschriften van den geneesheer.

(1) Dezen late men oordeelen of men zich teregt ongerust maakt, en die zal dan wel tegelijkertijd uitspreken of men zich te gedragen heeft volgens art. 1 der wet op de hondsdelheid. (Zie hierachter.)

Aan de Vee-artsenijschool te Kopenhagen werden eens 37 personen door eenen dollen hond gebeten, waarvan er niet een de kwade gevolgen ondervonden heeft na eene doelmatige behandeling. (1)

Zeer zorgvuldig moet men acht geven op de maatregelen van voorzorg, en hiermede behoort het strenge toezigt der politie gepaard te gaan.

De verwonde en verdachte dieren moeten gedood, of op geschikte plaatsen streng afgezonderd worden en onder politietoezigt staan. De overige honden moeten minstens 50 dagen worden vastgehouden. (2)

Ter *voorkoming* van het nog niet genoeg bewezen uit zich zelve (spontaan) ontstaan der ziekte, moet men al de hiervoren genoemde oorzaken vermijden en den hond overeenkomstig zijn natuur behandelen. (3)

(1) Geruststellend mag het ook heeten, dat het dolgift van het doode aan hondsdelheid geleden hebbende dier, als het geheel verstijfd en koud is, binnen 24—48 uren na zijn dood zijne besmettende werking heeft verloren. Het dolgift is van korten duur bij gedooede en gestorven dieren. De proeven van HERTWIG hebben zulks bewezen, en daardoor worden ook de verhalen, die er bestaan van den langen duur van het besmettend vermogen van dit gift, wanneer het aan kleedingstukken of andere voorwerpen is gehecht, minstens twijfelachtig zoo niet ongeloofelijk. (HAUBNER). Van daar dan ook waarschijnlijk, dat de wet in art. 5 ook reiniging en ontsmetting der met dolle honden in aanraking geweest zijnde voorwerpen voorschrijft, en het verbranden er van overlaat aan het oordeel van den districtsveearts.

(2) Zie art. 3 der wet van 5 Junij 1875 (*Stbl.* n°. 100) hierachter.

(3) Eene wet op het mishandelen van dieren wordt steeds met verlangen te gemoet gezien. Gelukkig geeft art. 7 der nieuwe wet

Eenige rekels op te ruimen is zeer nuttig, wijl onder dezen het kwaad meest ontstaat, en het moest eene vergunning zijn er een te mogen hebben.

Een algemeene belasting op de honden zou het aantal zeer verminderen.

Honden voor de jagt, voor vrachtwagens of voor andere werkzaamheden gebezigd, moeten van tijd tot tijd *geïnspec-*

op de hondsdolheid gelegenheid om de honden in dit opzigt te beschermen.

Eene wenschenswaarde inrigting zou het ook zijn, indien de gemeentebesturen zorgden voor algemeene drinkensbakken voor dieren, op groote pleinen, marktplaatsen en overal waar een dronk water eene verkwikking en eene behoefte kan zijn voor mensch en dier. Zeer geschikte modellen daarvoor vindt men in de verschillende tijdschriften en werken, die door de onderscheidene vereenigingen ter bescherming van dieren in bijna alle Staten van Europa en in Amerika worden uitgegeven.

Ter voorbehoeding heeft een fransch veearts (BOURREL) drie dollen honden de snij- en slaggtanden afgebroken, stomp gevijld en toen zes honden er door laten bijten. Deze gebeten honden waren zes maanden later nog niet dol, dewijl de beten niet eens het haar, nog minder de huid beleedigd hadden. Hij trok een handschoen aan en liet zich zelf door een hond bijten en er was slechts een indruk in de handschoen. Daarom kan het geraden zijn zich van dit middel te bedienen ter voorkoming van verwonding, door het bijten van dollen of niet dollen honden veroorzaakt.

De in *Staatsbl.* n°. 175, 28 Julij jl. (art. 3 der wet hierachter) door den Minister van Binnenlandsche Zaken voorgeschreven muilkorf verdient alle aanbeveling. Het is het model van de Utrechtsche politie met bijvoeging van soldeersel en slot en is bij ondervinding gebleken zeer doelmatig te zijn. De honden kunnen er mede blaffen, ruiken, drinken, eten zelfs, doch niet bijten, en de muilkorf kan de kritiek doorstaan, zelfs van den meest hondlievendsten dierenbeschermmer, waartoe ook ik behoort.

teerd worden, en vooral wanneer er zich eenig geval van hondsdolheid heeft opgedaan.

Iedere dwalende hond, zonder bekenden eigenaar in den omtrek waar hij zich bevindt, moet geschut of gedood worden.

Er zijn nog meer maatregelen van voorzorg voor te schrijven, (1) doch daar het alleen de bedoeling is om de eerste en voornaamste kenteekenen en voorzorgsmaatregelen onder het bereik en begrip van ieder te brengen, acht ik het bovenstaande voldoende.

Moge daaraan beantwoord worden door een uitgebreiden kring van lezers en het nut worden gssticht dat de steller er mede beoogde.

(1) Dewijl wij tegenwoordig zoo gelukkig zijn een wet tegen besmettelijke veeziekten te bezitten, en onlangs zelfs een afzonderlijke, hierboven reeds aangehaalde, tegen de hondsdolheid is aangenomen, die met 1 September a. s. in werking treedt, en waarbij zooveel mogelijk voor alle eventualiteiten is gezorgd, zoo is het allezins gepast, dat iedereen medewerkt tot een getrouwe nakoming der voorschriften, daarin gegeven. Daarvoor laten wij thans deze wet in zijn geheel volgen.

WET van den 5 Junij 1875, tot vaststelling van bepalingen bij het voorkomen van hondsdoelheid. (Stbl. n°. 110.)

WIJ WILLEM III, enz.

Allen, die dezen zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is bepalingen bij het voorkomen van hondsdoelheid vast te stellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL 1.

Zoodra zich bij een hond of eene kat verschijnselen van doelheid voordoen, of zoodra een dezer dieren door een dol of van doelheid verdacht dier gebeten is, behoort de eigenaar, houder of hoeder dien hond of die kat terstond af te maken of te doen atmaken, of vast te leggen en op te sluiten, of te doen vastleggen en opsluiten. Hij geeft van zijne bevinding en van het door hem of van zijnentwege verrijgte onverwijld kennis aan den burgemeester of aan den commissaris van politie zijner woonplaats.

Tot die kennisgeving is hij ook verplicht, wanneer het hem niet mogelijk is geweest den hond of de kat te dooden, op te sluiten of vast te leggen.

ART. 2.

Zoodra bij den burgemeester of commissaris van politie aangifte is gedaan of hem op andere wijze gebleken is, dat zich bij een hond of eene kat verschijnselen van dolheid voordoen, of dat een hond of eene kat door een dol of van dolheid verdacht dier gebeten is, doet hij met den meesten spoed door den districts-veearts, of, een districts-veearts-plaatsvervanger, of, bij afwezigheid van beiden, door een geëxamineerden veearts, dien hond of die kat, of, indien zij gedood of gestorven zijn, hunne overblijfselen onderzoeken.

De veearts, die met het onderznek belast werd, brengt de uitkomst daarvan onverwijld ter kennis van den burgemeester of commissaris van politie.

Indien het blijkbaar gevaarlijk is den hond of de kat in leven te laten, kan afmaking plaats hebben buiten de aanwezigheid en vóór het onderzoek van den veearts.

ART. 3.

Wordt bij dit onderzoek de hond of de kat dol of door een dol dier gebeten bevonden, of wordt deswege door den veearts twijfel uitgedrukt, dan wordt het dier terstond op bevel en door de zorg van den burgemeester of van den commissaris van politie afgemaakt.

De burgemeester der gemeente, in welke een geval van hondsdolheid is voorgekomen, beveelt bij een bevelschrift, dat hij onverwijld doet afkondigen, dat gedurende vier maanden, te rekenen van den dag der afkondiging, alle honden die zich buiten woningen of vaartuigen (geene openbare middelen van vervoer zijnde), in de gemeente bevinden en niet binnen een afgesloten erf aan een ketting liggen, moeten voorzien zijn van een muilkorf, volgens een

model door onzen minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen.

Van dit bevel geeft de burgemeester onverwijld kennis aan de burgemeesters van alle aangrenzende gemeenten, die dan onmiddellijk gelijk bevel voor hunne gemeenten kunnen uitvaardigen. Ook aan onzen Commissaris in iedere provincie, in welke de betrokken gemeenten liggen, wordt afschrift van het bevelschrift gezonden. Deze kan gelijk bevelschrift uitvaardigen en terstond doen afkondigen voor de geheele provincie of een deel daarvan.

ART. 4.

Ambtenaren van politie, waaronder, voor de uitvoering van deze wet, ook worden verstaan de door den burgemeester of den commissaris van politie met het vatten, opvangen of afmaken van een hond of eene kat belaste personen, zijn ter uitvoering van dien last, bevoegd de erven, woningen of andere gebouwen en vaartuigen, zelfs zonder toestemming van den eigenaar of bewoner, tusschen 7 uur des morgens en 9 uur des avonds biunen te treden, mits voorzien van een schriftelijke lastgeving van den burgemeester of commissaris van politie.

ART. 5.

Overblijfselen van honden of katten, die aan dolheid gestorven, of in een der gevallen, in artt. 1, 2 of 3 bedoeld, afgemaakt zijn, worden, voor zoover dit niet reeds door of van wege belanghebbenden is geschied, door de zorg van den burgemeester op Rijkskosten verbrand of begraven, overeenkomstig de voorschriften, door ons krachtens art. 31 der wet van 20 Julij 1870 (*Staatsblad* n°. 131) gegeven.

Voorwerpen, welke met zoodanige honden of katten in

aanrakinij zijn geweest; worden overeenkomstig dezelfde voorschriften op Rijkskosten door de zorg van den burgemeester gereinigd en ontsmet, of, indien de districts-vee-arts, of die hem vervangt, dit noodig oordeelt, verbrand, des noods na onteigening.

Bij deze onteigening zijn de bepalingen van art. 24 der hierboven aangehaalde wet toepasselijk.

ART. 6.

De eigenaar, houder of hoeder van honden, die het bevelschrift van den burgemeester of van Onzen Commissaris, in art. 3 bedoeld, overtreedt, is strafbaar met eene geldboete van *f* 3 tot *f* 10.

Bij ontdekking van deze overtreding wordt de hond in beslag genomen, of, indien daartoe geene gelegenheid is, of blijkbaar gevaar bestaat, afgemaakt en alsdan met de overblijfselen gehandeld, zooals in art. 5 is voorgeschreven.

Bij het veroordeelend vonnis wordt de hond verbeurd verklaard, indien hij nog in wezen is.

In ieder geval kan bij het vonnis de afmaking van den in beslag genomen hond worden bevolen.

Art. 254 van het Wetboek van Strafoordering is toepasselijk op de overtreding in dit artikel bedoeld.

Ingeval de eigenaar, houder of hoeder het maximum der boete betaalt, beslist het hoofd der politie of de hond hem kan worden teruggegeven of moet worden afgemaakt.

Is de eigenaar, houder of hoeder onbekend, dan wordt de hond, die bevonden wordt zonder muilkorf rond te loopen, door of van wege de politie afgemaakt.

ART. 7.

Het moedwillig kwellen, pijnigen of mishandelen van een hond

of eene kat wordt gestraft met geldboete van *f* 5 tot *f* 25 en gevangenisstraf van 1 tot 5 dagen, te zamen of afzonderlijk.

Honden en katten, die zonder opzigt rondloopende, zich op een vreemd erf bevinden, mogen straffeloos door of van wege den bewoner of bruiker worden gedood.

ART. 8.

Verzuim van de in art. 1 voorgeschreven kennisgeving, alsmede verzet tegen het vatten, opvangen of afmaken van honden of katten in de gevallen bij art. 3 en 4 voorzien en weigering om ambtenaren van politie, in eene der plaatsen, vermeld in art. 4, toe te laten, wordt gestraft met geldboete van *f* 25 tot *f* 75 en gevangenis van drie tot zeven dagen, te zamen of afzonderlijk, behoudens zwaardere straffen in geval van feitelijken wederstand of rebellie.

ART. 9.

Art. 463 van het Strafwetboek en art. 20 der wet van 20 Junij 1154 (*Staatsblad* n°. 102) zijn op de misdrijven, voorzien bij de artt. 6, 7 en 8, toepasselijk.

ART. 10.

Deze wet is niet toepasselijk op het terrein van 'sRijks veeartsenijschool. De voorzorgen, aldaar te nemen, bij het onderzoek van dolle of van dolheid verdachte dieren, worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, den directeur der school gehoord, geregeld.

ART. 11.

Provinciale en plaatselijke verordeningen, betreffende het onderwerp bij deze wet geregeld, zijn verbodend, voor zoverre zij niet in strijd zijn met de bepalingen dezer wet.

Onder hetzelfde voorbehoud kunnen nieuwe verordeningen worden vastgesteld.

ART. 12.

Deze wet treedt en werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële departementen, Autoriteiten, Collegiën en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven op het Loo den 5den Junij 1875.

(Get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(Get.) HEEMSKERK.

Uitgegeven den zeventienden Junij 1875.

De Minister van Justitie,

(Get.) VAN LYNDEN VAN SANDENDURG.

*BESLUIT van den 17den Julij 1875,
tot wijziging van het Koninklijk besluit
van 30 October 1872 (Staatsblad n^o.
105), nader bepalende welke ziekten van
het vee voor besmettelijk worden gehou-
den en welke der in de wet van 20 Julij
1870 (Staatsblad n°. 131) genoemde
maatregelen bij het heerschen of bij het
dreigen van elke dier ziekten moeten
toegepast worden, enz.*

WIJ WILLEM III, enz.

Overwegende, dat de invoering der wet van den 5den

Junij 1875 (*Staatsblad* n°. 110), tot voorziening tegen hondsdoelheid, wijziging van Ons besluit van 30 October 1872 (*Staatsblad* n°. 105) noodzakelijk maakt;

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 17 Junij 1875, lit. G, 9de afdeeling;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Junij 1875, n°. 15);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 10 Julij 1875, n°. 47, 9de afdeeling.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

ARTIKEL 1.

De laatste alinea van § 8 van artikel 3 van het Koninklijk besluit van 30 October 1872 (*Staatsblad* n°. 105), luidende:

« Het vastleggen of vasthouden van honden kan worden geboden, met inachtneming van het bepaalde bij art. 30 der wet van 29 Julij 1870 (*Staatsblad* n°. 131), » wordt ingetrokken.

ART. 2.

Dit besluit treedt in werking op 1 September 1875.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Clarens, den 17den Julij 1875.

(Get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(Get.) HEEMSKERK.

Uitgegeven den acht en twintigsten Julij 1875.

De Minister van Justitie,

(Get.) VAN LYNDEN VAN SANDENBURG.

*BESLUIT van den 17den Julij 1875,
bepalende dat de wet van 5 Junij 1875
(Staatsblad n°. 110), tot vaststelling
van bepalingen bij het voorkomen van
hondsdoelheid, in werking treedt op 1
September 1875.*

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 10 Julij 1875, n°. 48, 9de afdeling.

Gezien art. 12 der wet van 5 Junij 1875 (*Staatsblad* n°. 110);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat deze wet in werking treedt op 1 September 1875.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Clarens, den 17 Julij 1875.

(Get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(Get.) HEEMSKERK.

Uitgegeven den acht en twintigsten Julij 1875.

De Minister van Justitie,

(Get. VAN LYNDEN TAN SANDENBURG.

Staatsblad n°. 175 , van 28 Julij 1875.

De Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op art. 3 der wet van 5 Junij 1875 (*Staatsblad* n°. 110), tot vaststelling van bepalingen bij het voorkomen van hondsdoelheid;

Heeft goedgevonden te bepalen :

dat de muilkorven , waarvan honden moeten voorzien zijn in de gevallen in voormelde wet vermeld , moeten zijn ingerigt naar het model , dat , na de invoering van voormelde wet op 1 September e. k. , ter secretarie van elke gemeente des Rijks voor ieder te bezigtigen zal zijn en waarvan de beschrijving luidt als volgt :

Een enkelvoudige stalen band omgeeft den hals van den hond. De uiteinden van den band worden met behulp van een vastzittend of hangend slot , zóó bevestigd , dat het afnemen van den korf zonder sleutel of zonder doorsnijding van den band onmogelijk is.

Aan weerszijde van het verticale middelvlak en evenwijdig daaraan zijn aan het nekgedeelte van den band sterke metalen draden vastgeklonken , die over het aangezigt van den hond loopen , den neus tusschen zich opnemen , naar beneden buigen en aan de keelzijde van den band op nieuw zijn vastgeklonken. In dwarsche rigting zijn , naar gelang van de taille van den korf , 3 , 4 of meer dergelijke metaaldraden aangebragt , wier uiteinden eveneens aan den band zijn vastgeklonken.

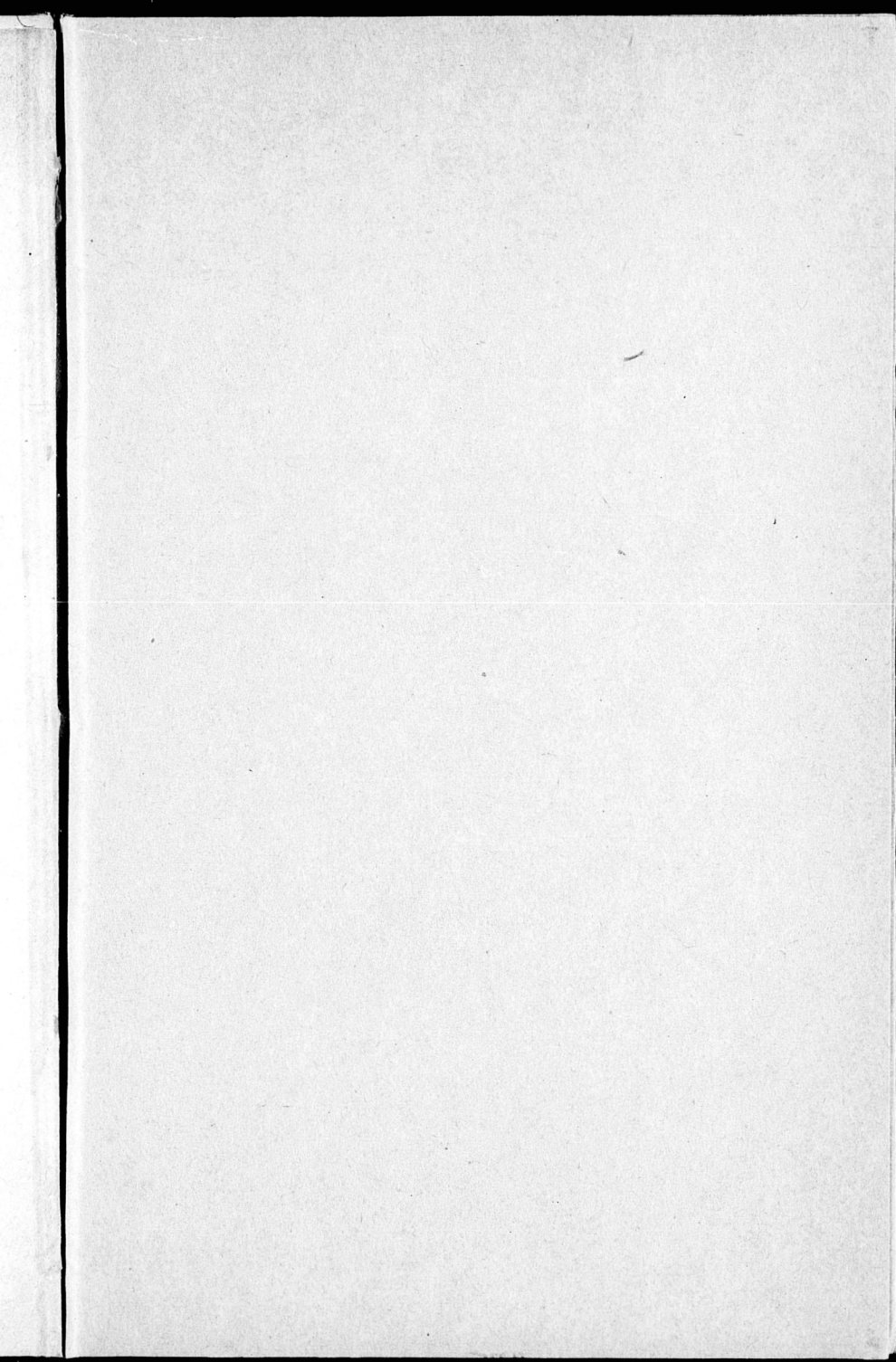
De aldus afgesloten ruimte moet toelaten , dat het dier de kaken in den korf kan openen en beletten dat tanden naar buiten uitsteken.

De metaaldraden der korven moeten verbonden worden door uitvijlen der draden en opvolgend solderen, zoodanig dat scherpe uitstekende punten worden vermeden. Zij moeten vervaardigd zijn van ijzerdraad.

Het is geoorloofd de metaaldraden te bedekken met een laagje zink, tin, nikkel, zilver, goud of ander voor bedekking geschikt metaal, en den band om den hals en den metaaldraad boven den kop; maar niet de gedeelten vóór, om of onder den neus en den bek met zachte stof te bekleeden.

's *Gravenhage*, 27 Julij 1875.

(Get.) HEEMSKERK.

1748344

